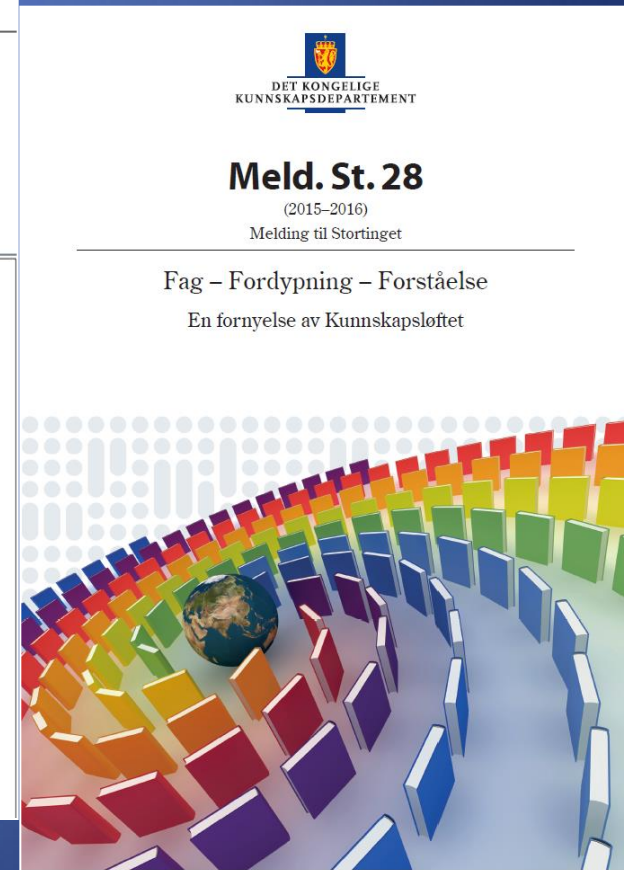
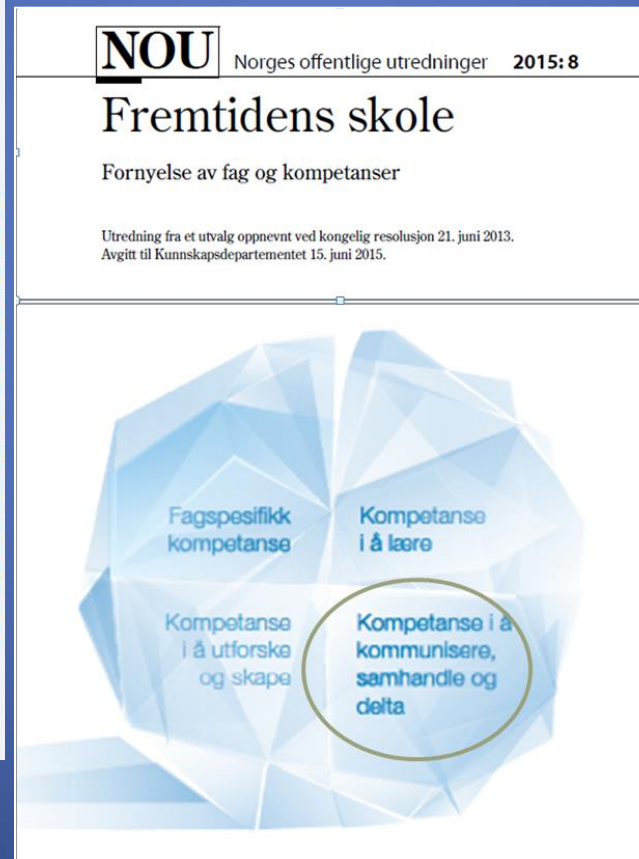
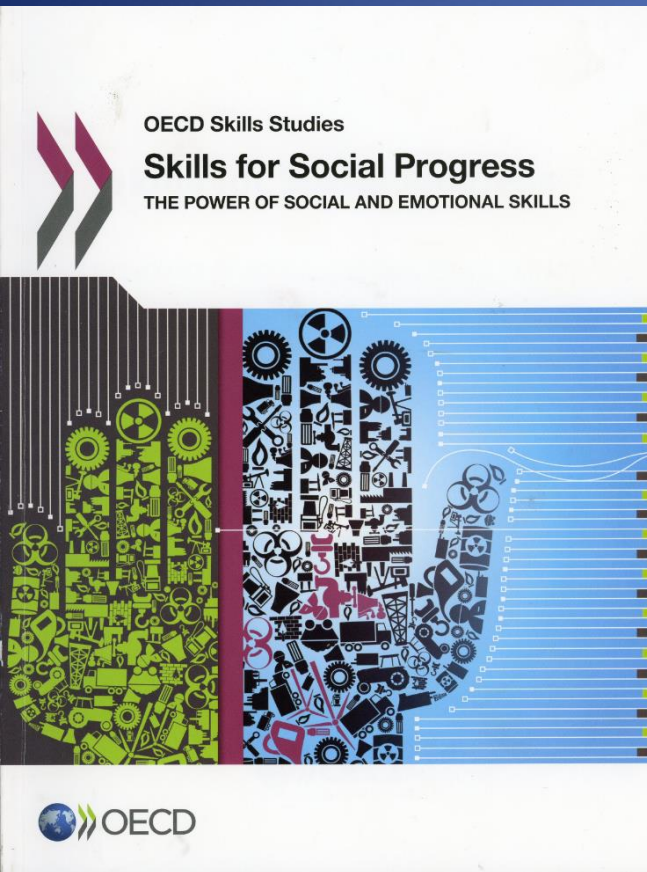

Hvilke ferdigheter trenger barn og unge for å mestre framtidens skole, arbeidsliv og samfunn?

Arendal 16. august 2016
Fylkesmannen i Agder
Terje Ogden
Atferdssenteret -
Unirand

Tre dokumenter som framhever betydningen av sosial kompetanse

Sosiale ferdigheter hos henviste elever

	Spesial under visning	PP- tjeneste	Barne- og ungdoms psykiatri	Barne verns tjeneste	Elever som ikke var henvist
	N=81	N=55	N=15	N=8	N=271
SSRS 7. kl.	73,1	74,0	68,6	63,4	81,9
SSRS 9. klasse	80,0	80,3	74,5	72,4	87,0

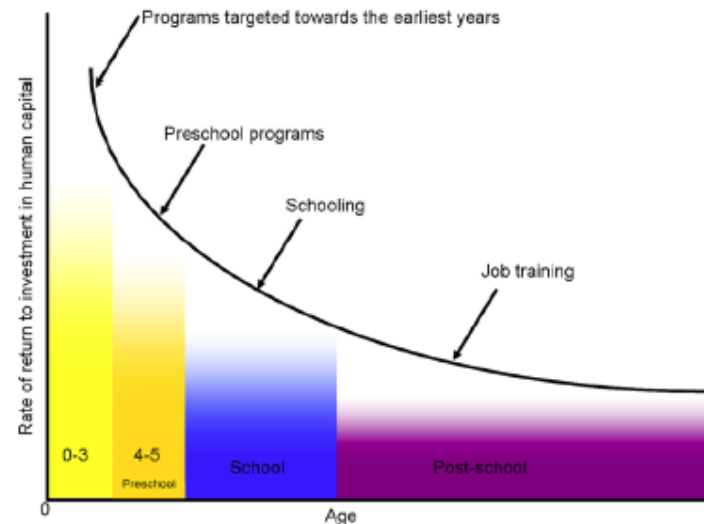
Ogden, T. (2003) The validity of teacher ratings of adolescents' social skills. *Scandinavian Journal of Educational Psychology*, 47, 63-76

The Case for Investing in Disadvantaged Young Children

James J. Heckman [University of Chicago and University College Dublin – jjh@uchicago.edu]

The early years in the lives of children are important in creating inequality and in producing skills for the workforce. Capitalizing on this knowledge requires a major refocus of public policy. Interventions that supplement the early lives of children from disadvantaged families can improve their cognitive and socioemotional skills, reduce inequality and raise productivity. Their returns are much higher than those of later remedial interventions applied to the same children.

Returns to a Euro invested in human capital at different ages

Return to a unit Euro invested at different ages from the perspective of the beginning of life, assuming one Euro initially invested at each age. Source: see reference below.

Tidlig intervensjon:

Nyere litteratur viser at problemer som kriminalitet, tenåringsgraviditet, frafall i skolen og dårlig helse kan forebygges gjennom satsing på tidlig intervensjon for å styrke barns ferdigheter og forutsetninger.

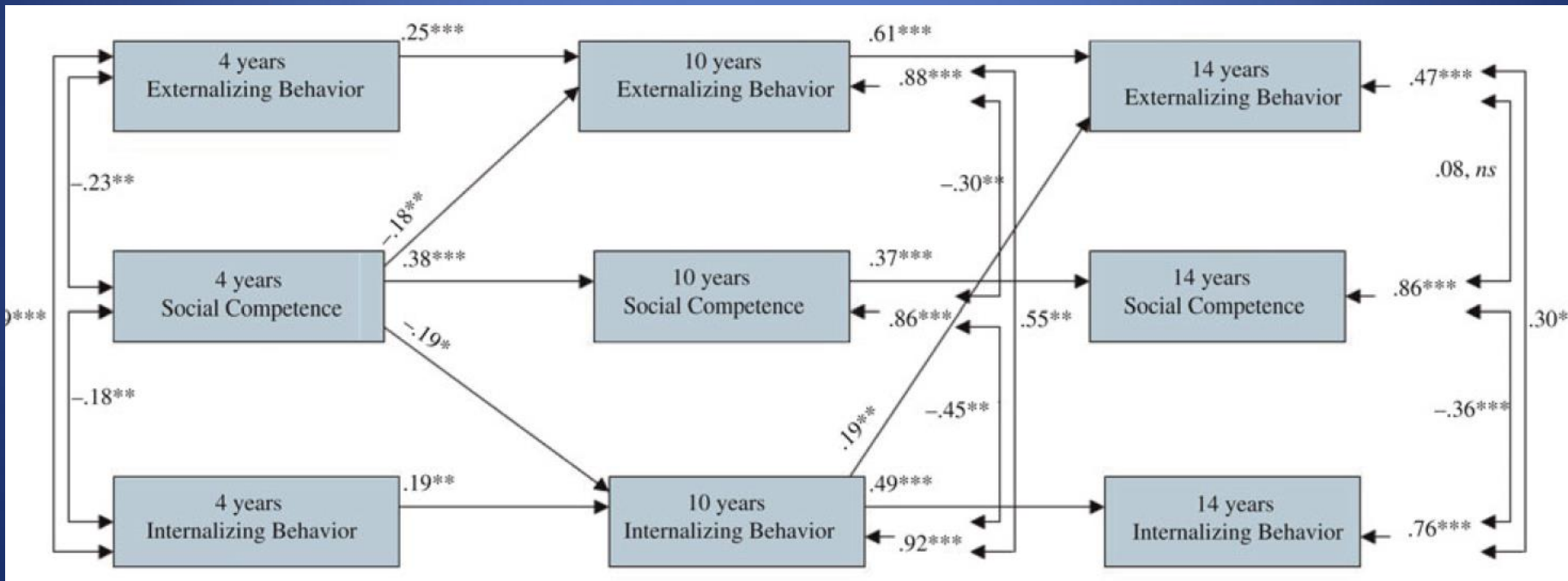
Offentlig politikk i mange land fokuserer på å fremme og måle kognitive evner målt ved IQ eller prestasjoner og tester,

PISA-resultatet har blitt et viktig mål for evaluering av europeisk utdanning,

Men et ensidig fokus på prestasjons- og testskårer overser viktige ikke-kognitive faktorer som bidrar til at barn lykkes i livet.

Utviklingskaskader

- Utviklingskaskade viser at barns fungering på ett område påvirker hvordan de fungerer på et annet område,
- I dette eksemplet var eksternaliserende og internaliserende atferd positivt korrelerte, og begge var negativt korrelerte med sosial kompetanse,
- Sosial kompetanse ved 4 år predikerte problematferd i 10 års alder.

Bornstein, M.H., Hahn, C-S., & Haynes, O.M. (2010). Social competence, externalizing and internalizing behavioral adjustment from early childhood through early adolescence: Developmental cascades. *Development and psychopathology*, 22, 717-735.

Early Social-Emotional Functioning and Public Health: The Relationship Between Kindergarten Social Competence and Future Wellness

Damon E. Jones, PhD, Mark Greenberg, PhD, and Max Crowley, PhD

En ny 20-års studie viser en sammenheng mellom barns sosiale ferdigheter i barnehage og deres trivsel i tidlig voksen alder.

Barn som var flinke til å "dele" eller som var «hjelpsomme" i barnehagen hadde større sannsynlighet for å få høyere utdanning og ha heltidsjobber nesten tyve år senere, i følge studien.

Children With Strong Social Skills More Likely to Thrive as Adults

Children's kindergarten social skills linked to their well-being in early adulthood, according to a new 20-year study.

Barn som manglet disse sosial kompetanseferdighetene hadde i større grad mer negative resultater da de var 25, blant annet rusproblemer, vansker med å finne arbeid eller de hadde problemer med loven.

Sammenhengen mellom sosiale og skolefaglige ferdigheter

- Data fra de fem første datainnsamlingsrundene av the Early Childhood Longitudinal Study – Kindergarten cohort (ECLS-K).
- Barna ble testet i lesing og matematikk ved begynnelsen og slutten av barnehagen og ved slutten av første og tredje klasse, og lærerne vurderte deres sosiale ferdigheter,
- Det var en statistisk signifikant sammenheng mellom elevenes sosiale ferdigheter og deres skolefaglige prestasjoner,
- Lærere påvirket elevenes utvikling av sosiale ferdigheter og atferd mer enn de påvirket skolefaglige ferdigheter.

Sosialt kompetente elever lærer mer i skolen

- Lærere skaper læringsmuligheter i klassen, og sosialt kompetente elever utnytter disse bedre og lærer mer fordi de viser større innsats, er mer oppmerksomme og har mer selvkontroll,
- Lærere oppmuntrer også til læring utenfor skolen – for eksempel gjennom å gi lekser, og elevenes sosiale kompetanse påvirker om de benytter seg av disse mulighetene.

Research Article

Self-Discipline Outdoes IQ in Predicting Academic Performance of Adolescents

Angela L. Duckworth and Martin E.P. Seligman

Positive Psychology Center, University of Pennsylvania

Kan skolen brukes til noe mer enn å formidle kunnskap?

Tidsskrift for Norsk Psykologforening, Vol 52, nummer 6, 2015, side 497-502

Den viktige og vanskelige selvreguleringen hos barn

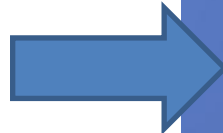
Tekst Agathe Backer-Grøndahl
ph.d.-stipendiat

Ane Nærde
Atferdssenteret
dr.psychol., psykolog

I en tid der mulighetene synes uendelige og valgene står i kø, er evnen til selvregulering viktigere enn noen gang.

SELVREGULERING
Når barn med stigende alder kan regulere:
-oppmerksomhet,
-følelser og
-atferd,

Selvregulering som impuls-kontroll, kunne motstå fristelser, viljestyrke og utholdenhet i arbeidet med lite motiverende oppgaver.

Selvregulering utvikles i sosiale interaksjoner og læres gjennom forutsigbar ytre regulering.

DEN SOSIALE HJERNEN

Prefrontal cortex

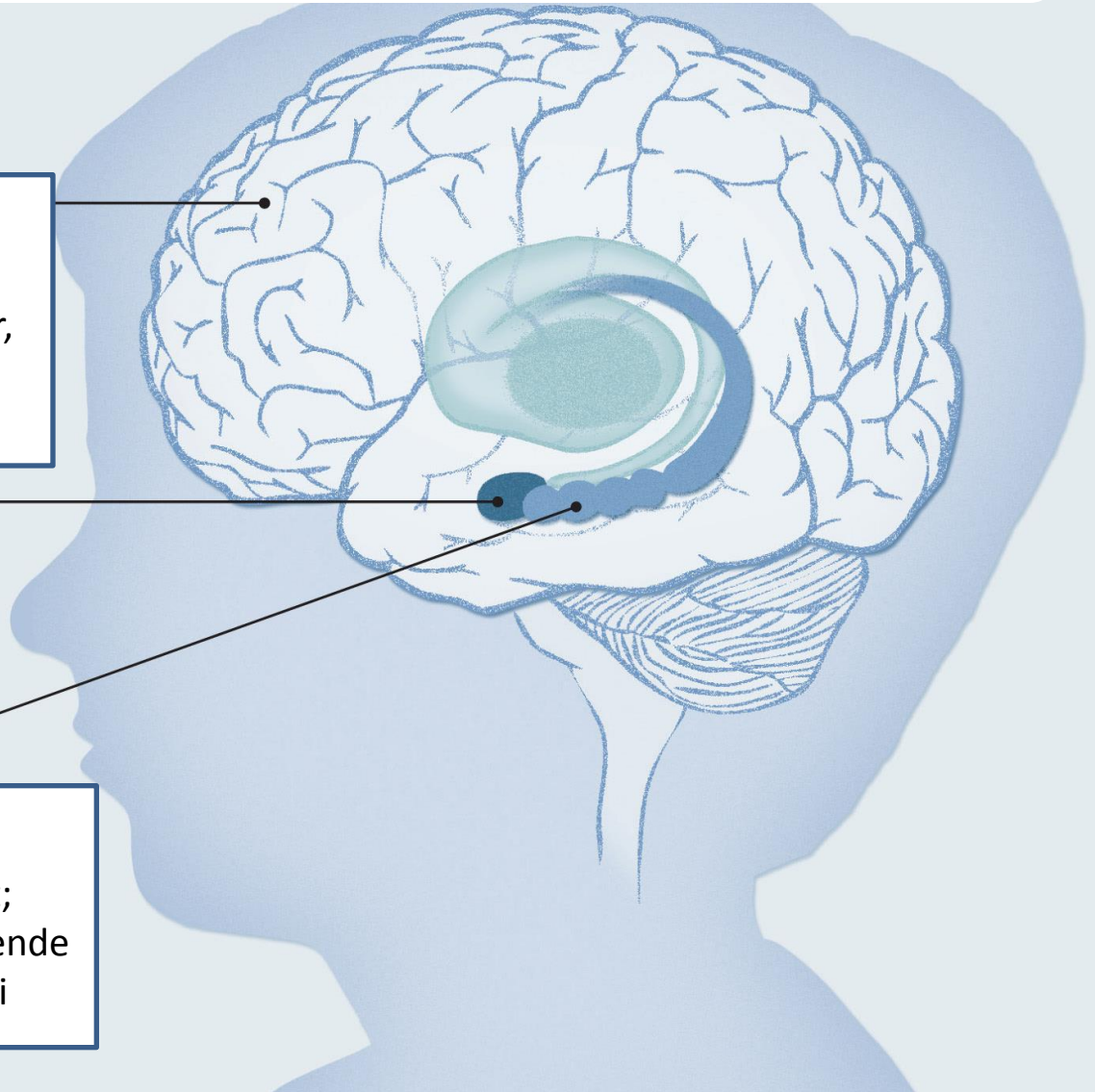
Senter for utøvende funksjoner; regulerer tanker, følelser og atferd. Særlig sårbar for stress

Amygdala

Truende stimuli utløser emosjonelle reaksjoner

Hippocampus

Senter for arbeidsminnet; forbinder frykt med den truende situasjonen den oppstår i

Tiltak for å styrke utøvende funksjoner:

Lære selvkontroll og målrettet læring og samhandling

- **Tools-of-the-mind:** Programmer med eksplisitt fokus på å fremme utøvende funksjoner som å fastholde og bruke informasjon, ignorere distraksjoner, planlegge handlinger og revidere planer når det er nødvendig
- **Klasse/gruppeledelse:** Programmer der lærere tilegner seg virksomme strategier for klasseledelse, eventuelt med støtte fra yrkesgrupper som hjelper med utfordringer i klasserommet og elevens individuelle behov
- **Sosiale og emosjonelle ferdigheter:** Programmer der lærere eller andre er modell for og fremmer sosiale og emosjonelle ferdigheter som prososial atferd, sosiale problemløsningsferdigheter, forstå og uttrykke følelser på konstruktive måter, kontrollere impulsiv atferd og organisere målrettet atferd.
- ***Felles for disse strategiene er at de fremmer selvkontroll, og en målorientert tilnærming i læring og sosiale møter med andre.***

Sosial kompetanse i skole og arbeidsliv

- Jobb kompetanse i 20-30 års alderen har sine røtter i barne- og ungdomsalder, via flere utviklingsbaner, og venneproblemer i barndommen predikerer ansettelsesproblemer i voksen alder (Masten m.fl., 2010),
- Antisozial atferd kan være mer avgjørende for hvordan menn klarer seg i arbeidslivet mens skoleprestasjoner kan være viktigere for kvinner,
- Sosiale ferdigheter i kontakten med «uselekterte» andre, inkludert medelever, kolleger og veiledere, kan være viktigere for å lykkes i arbeidslivet enn kompetanse i forhold til venner som en selv har valgt,
- Men vi trenger mer kunnskap om hvilke sosiale ferdigheter som er viktigst for framtidig mestring av arbeids- og samfunnsliv, og kunnskap om hvordan sosiale ferdigheter best kan formidles og læres i barnehager og skoler.

Unge uføre

- I perioden 2000 - 2009 økte antall unge uføre i alderen 18-29 år med 41% mot 24% i alle aldersgrupper,
- Flere og hyppigere diagnoser kan være en del av forklaringen og 6 av 10 unge uføre har en psykiatrisk diagnose,
- Endringer i arbeidslivet gjør det også vanskeligere for unge å få og beholde en jobb,
- Det er spesielt økte krav til kommunikative ferdigheter og sosial kompetanse i alle typer jobber som er kritisk for mange,
- For de med atferds- og personlighetsforstyrrelser kan dessuten kravene til fullført videregående skole spille negativt inn.

Terje Ogden
Ragnar Solheim
(red.)

Spesial-
pedagogikk
Perspektiver

Universitetsforlaget

SP
Spesialpedagogikk

1990

TERJE OGDEN

Sosial kompetanseutvikling – en oppgave for skolen?

Nye veier i skolens atferdspedagogiske arbeid

Arbeidet med å gi elever med spesielle behov spesialundervisning eller tilrettelagt opplæring har vært en av de store utfordringer i norsk skole de siste tiårene. En markant økning i ressursene til hjelpetiltak samt en betydelig kompetansestyrking på det spesialpedagogiske fagområdet er resultatet av de senere års satsing. De positive resultatene har vært særlig merkbare for de fysiske funksjonshemmede og elever med lese- og skrivevansker (dysleksi). Når det gjelder gruppen av elever som har sosiale og emosjonelle vansker, er ennå mye ugjort. Skolens atferdsproblemer står igjen som kanskje en av de største utfordringene til skolen i 1990-årene. De såkalte problemelevnene har ofte vansker med å innfri skolens krav til oppførsel fordi de har en atferd som 1) bryter med skolens normer og regler, 2) hindrer dem i å lære og utvikle seg mot individuelle og kollektive mål, 3) hindrer andre elever i å lære og utvikle seg, og 4) gjør det vanskelig for lærerne å ivareta sine undervisningsoppgaver.

Skolen mangler ofte egnede virkemidler, fleksibilitet og kompetanse i arbeidet med elever som krever spesiell oppfølging. Det har i skolen vært vanlig å betrakte atferdsproblemene i et behandlingsperspektiv, som vansker elevene på individuell basis kan kureres for. Klinisk barnepsykologi og barnepsykiatri har vært sett på som et viktig supplement til skolens eget problemløsningsarbeid. Barne- og ungdomspsykiatrien og den pedagogisk-psykologiske tjenesten har vært viktige henvisningsinstanser. Til tross for en betydelig utbygging av disse tiltakssystemene, er det lite som tyder på at de kan dekke etterspørselen. I et skoleperspektiv er atferdsproblemer et så vanlig fenomen at en må forsøke å finne tiltak som kan integreres i skolehverdagen og i lærernes yrkesrolle.

Sosial kompetanse-perspektivitet

■ REFORM 2006

Sosial kompetanse inn i læreplanen

I tidligere utdanningsminister Kristin Clemets (H) nye fagplaner for grunnsopplæringa var ikke sosial kompetanse en del av elevenes basiskompetanse. Kunnskapsminister Øystein Djupedal har funnet en vri for å få kravet om sosial kompetanse inn i læreplanverket.

TEKST: Fred Harald Nilssen

OECD – fra prestasjonsfokus til sosiale og emosjonelle ferdigheter

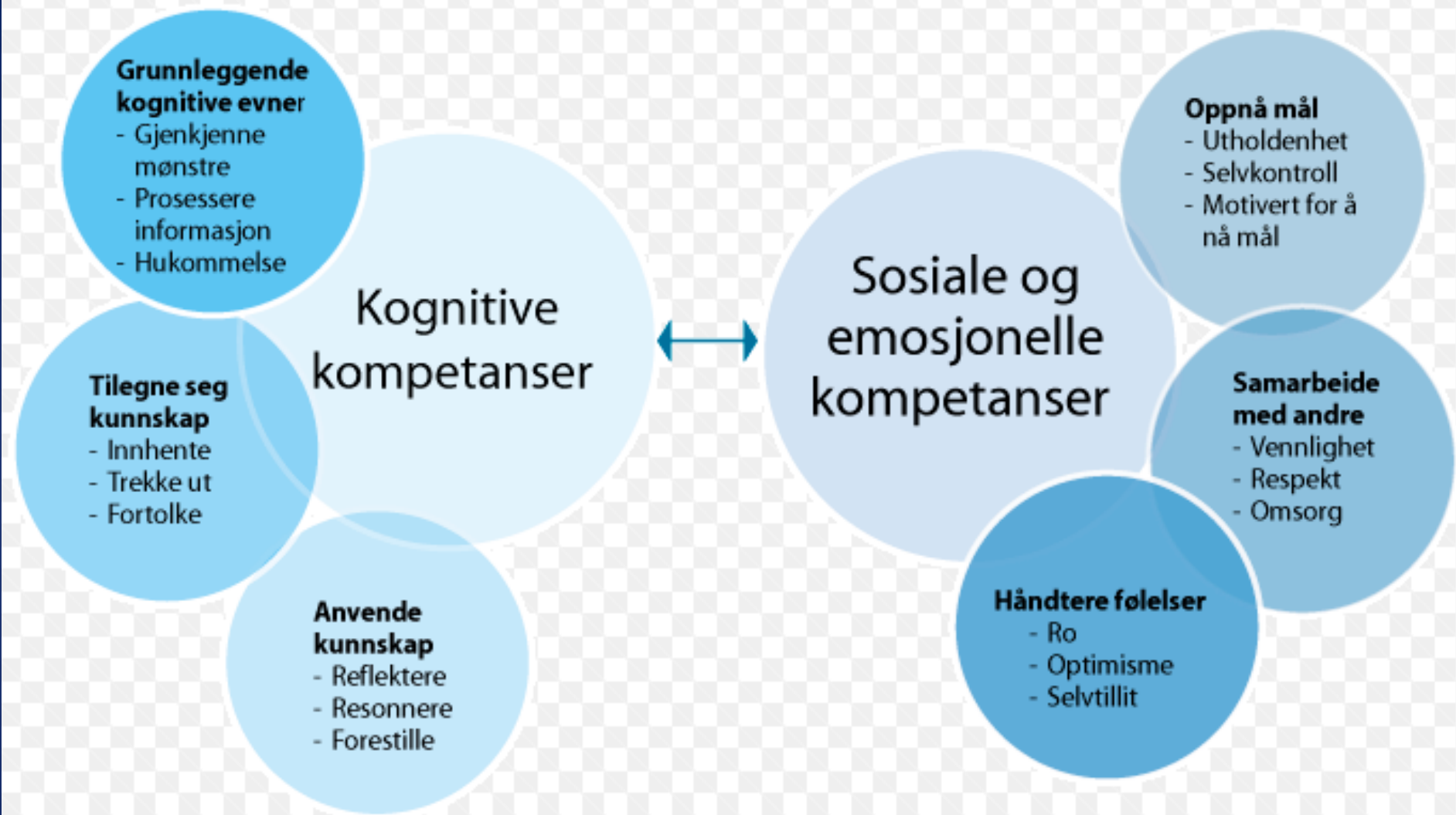

Å styrke sosiale ferdigheter fører til bedre helse, trivsel og redusert antisosial atferd.

Barn kan lære å samarbeide og kontrollere følelser for å nå sine sosiale og andre mål,

Lærere og foreldre kan styrke barns sosiale ferdigheter gjennom gode relasjoner og praktiske læringsopplevelser,

Investering i sosiale ferdigheter, særlig blant sårbare barn i tidlig barndom, kan redusere sosial og økonomisk ulikhet – ferdigheter er viktigere enn familieinntekt hvis en skal utligne sosiale forskjeller.

Flerdimensjonal tilnærming til læring: Læring foregår i samspill mellom kognitive og sosiale og emosjonelle ferdigheter.

Fremtidens skole

Fornyelse av fag og kompetanser

Utredning fra et utvalg oppnevnt ved kongelig resolusjon 21. juni 2013.
Avgitt til Kunnskapsdepartementet 15. juni 2015.

«Ludvigsen utvalget»

Utvalget ble bedt om å vurdere hvilke kompetanser elevene vil trenge i fremtidens samfunns- og arbeidsliv og for å leve gode liv, i et perspektiv på 20-30 år.

Utvalget anbefalte at følgende kompetanseområder vektlegges i skolens faglige innhold i et langtidsperspektiv:

- fagspesifikk kompetanse,
- læringskompetanse,
- kompetanse i å kommunisere, samhandle og delta og
- kompetanse i å utforske og skape.

Fagspesifikk kompetanse

Kompetanse i å lære

Kompetanse i å utforske og skape

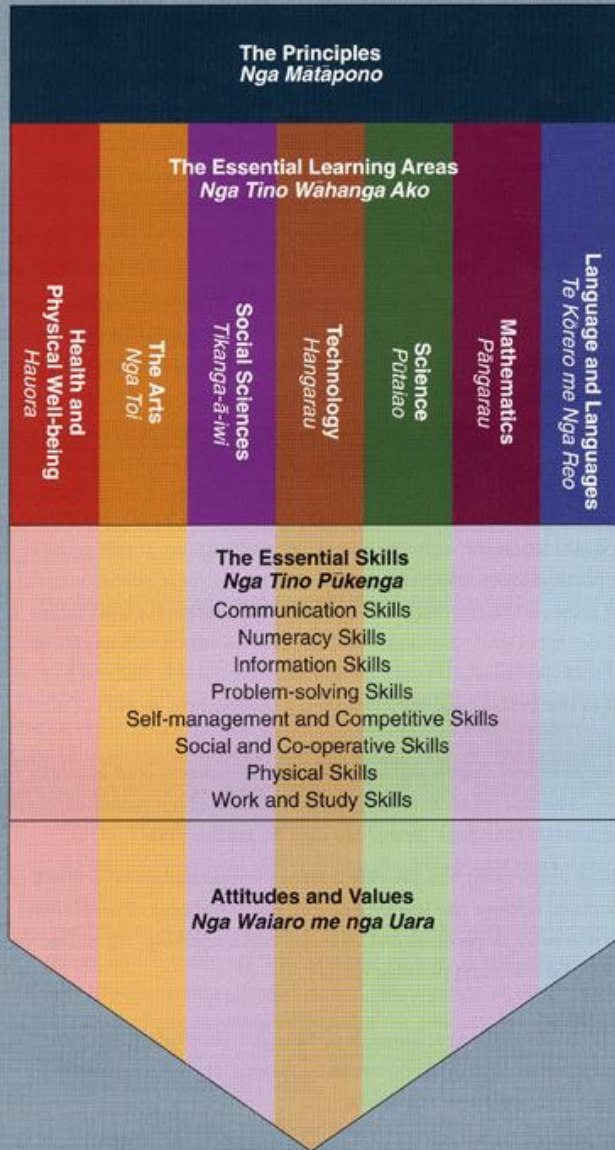
Kompetanse i å kommunisere, samhandle og delta

Hvorfor sosial og emosjonell læring?

- Betydningen av kommunikasjon og deltakelse øker i samfunnet, og elevenes sosiale og emosjonelle kompetanse har betydning for faglig læring og for elevenes senere liv,
- I framtidens arbeidsliv vil det sannsynligvis være færre jobber for dem som verken har fagutdanning eller høyere utdanning,
- Derfor er det viktigere enn før at skolen jobber systematisk med å støtte elevenes sosiale og emosjonelle læring og utvikling i fagene,
- Det er avgjørende for den enkelte og for samfunnet at elever utvikler god kompetanse, motivasjon og lærelyst i skolen, og at de fullfører og består opplæringen.

- Ludvigsen utvalget foreslo at sosiale og emosjonelle ferdigheter skulle inngå blant målene i fagplanene, bl.a.:
- Engasjement i og holdninger til faget og til egen læring i faget,
- Utholdenhet (målrettethet),
- Mestringsforventninger,
- Selvregulert læring: Kunne planlegge, gjennomføre og evaluere egne læringsprosesser,
- Kunne kommunisere og samhandle med andre.

All young people in New Zealand have the right to gain, through the state schooling system, a broad, balanced education that prepares them for effective participation in society.

National curriculum statements specify clear learning outcomes against which students' achievement can be assessed.

Prinsipper

Grunnleggende læringsområder

Grunnleggende ferdigheter

Holdninger og verdier

Skolen trenger en sosial læreplan som en del av læreplanens generelle del, men også i fagplandelen slik at den blir en del av lærernes felles ansvar og oppgave

«Kunnskapsløftet» (2006-2009)

- Kunnskapsløftet var en reform av grunnopplæringen der hovedelementene var en læreplan og en styringsreform som skulle knyttes sammen i lokale læreplaner.
- Reformen ble gradvis innført fra august 2006 til 2009 og i det store perspektivet skulle den sikre norsk konkurransekraft i det internasjonale kunnskapssamfunnet.
- Selv om den norske skolen skulle være inkluderende, så ble det lagt mest vekt på at alle elever skulle utvikle grunnleggende ferdigheter og kompetanse for å kunne ta aktiv del i arbeids- og samfunnsliv,
- Målsettingen var også å utjevne sosiale forskjeller, øke andelen elever som fullførte videregående opplæring, redusere omfanget av spesialundervisning og flytte mer av den spesialpedagogiske innsatsen til lavere klassetrinn.

Evalueringen av «Kunnskapsløftet»

- I oppsummeringen av følgeforskningen som besto av 10 oppdragsprosjekter konstaterte Utdanningsdirektoratet (2012) at evalueringen hadde dokumentert få positive virkninger av reformen:
- «... svært lite tyder på at Kunnskapsløftet, slik reformen så langt har vært utformet og blitt praktisert, vil ha en utjevneende innvirkning på karakterulikhetene. Men de – forholdsvis små – endringene vi kan observere, peker stort sett i retning av økende sosial ulikhet under Kunnskapsløftet» (Bakken & Elstad, 2012, s. 250).
- Andelen elever som gjennomførte videregående opplæring med fagbrev eller studiekompetanse, endret seg ikke i reformperioden (Olsen et al., 2012).
- Det hadde vært en klar økning i bruk av spesialundervisning, både som en del av det ordinære pedagogiske tilbudet og i form av segregerte opplæringstilbud og det var heller ingen tendens til økt tidlig innsats i grunnskolen (Nordahl & Hausstätter, 2009).

«Kunnskapsløftet» oppsummert

- Evalueringen av Kunnskapsløftet viser hvor krevende det kan være å omsette gode intensjoner og positive målsettinger i praksis,
- For det første besto reformen av mange mål og komponenter som ikke nødvendigvis hadde noen indre logisk sammenheng, og dessuten ble det overlatt til lokale skole-eiere, skoler og lærere å omsette målene til pedagogisk praksis,
- Nordenbo (2012) oppsummerte i sin rapport at det ikke hadde vært mulig å påvise at Kunnskapsløftet så langt hadde ført til endringer i lærerpraksis eller elevlæring, og på flere prioriterte områder i reformen forelå det heller ingen evalueringresultater.

Meld. St. 28

(2015–2016)

Melding til Stortinget

Fag – Fordypning – Forståelse

En fornyelse av Kunnskapsløftet

Meld.St.28: Fornyning av Kunnskapsløftet

Dagens læreplaner er preget av stofftrenghet, de bør henge bedre sammen og konsentreres mer om det viktigste elevene skal lære,

Kjerneelementene i det enkelte fag og progresjonen i læreplanene skal bli tydeligere og det skal bli bedre sammenheng og mindre overlapping mellom fagene,

I den nye generelle lære-planen skal skolen ha som mål at elevene utvikler sin sosiale kompetanse,

Faglig læring kan ikke isoleres fra sosial læring, fordi læring foregår i stor grad i et fellesskap.

Røe Isaksen vil gi skolen tydeligere ansvar for elevenes sosiale kompetanse

Av NTB13. april 2016, kl. 10:22 ▾

Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen (H) vil tydeliggjøre skolens ansvar for utvikling av elevenes sosiale kompetanse. Dessuten foreslår han at alle tiendeklassinger må opp i eksamen i norsk, matte og engelsk.

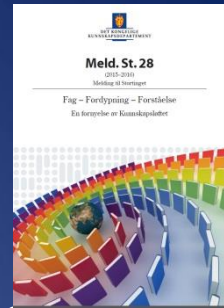
DEL **OSLO:** Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen presenterte onsdag stortingsmeldingen «Fag – Fordypning – Forståelse. En fornyelse av Kunnskapsløftet».

Regjeringen foreslår her å beholde dagens skolefag, men vil slanke flere av dem ettersom det stadig er tatt inn nye temaer uten at noe er fjernet. Hvilke temaer som skal ut, er ikke klart.

Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen presenterer stortingsmeldingen om fornyelse av skolefagene. (Foto: Vidar Ruud / NTB scanpix)

St.meld. Nr 28: Ny generell del av læreplanverket

- Skolen skal bidra til at elevene utvikler sin sosiale kompetanse, og målene for dette skal gå klart fram av den generelle delen av læreplanverket,
- Elevene skal utvikle empati og respekt for andre, og evne til å samarbeid og samhandle,
- De skal få erfare at samhandling og deltakelse ikke bare er basert på å hevde seg selv og sine egne synspunkter, men at det forutsetter gjensidig respekt,
- Faglig læring kan ikke isoleres fra sosial læring, fordi læring foregår i stor grad i et fellesskap,
- Når elevene utvikler sin sosiale kompetanse, kan de bidra positivt til et godt læringsmiljø.

Sosiale ferdigheter

```
graph TD; A([Sosiale ferdigheter]) --> B([Samarbeid]); A --> C([Empati]); A --> D([Selvkontroll]); A --> E([Ansvarlighet]); A --> F([Selvhevdelse]);
```

Samarbeid

Dele med og hjelpe andre – følge regler og beskjeder

Empati

Ta andres perspektiv, innlevelse og medfølelse

Selvkontroll

Emosjonsregulering

Ansvarlighet

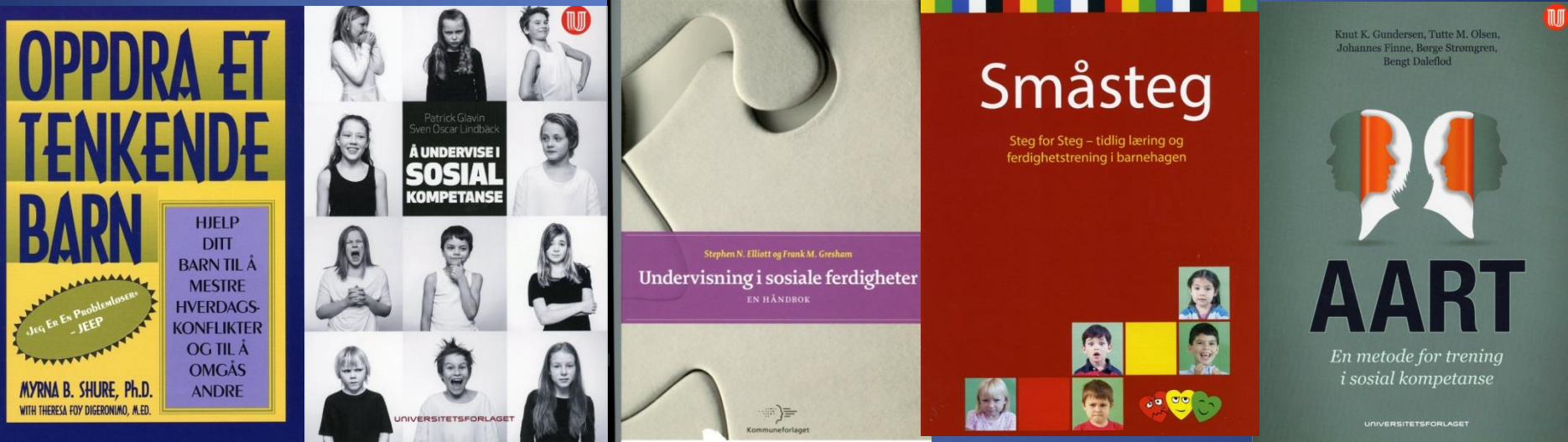
Holde avtaler og vise respekt for andres eiendeler og arbeid

Selvhevdelse

Hevde meninger, rettigheter og behov på positive måter

Strukturerte programmer

- En "spydspiss" i skolens tiltaksarbeid, særlig på områder hvor praksis svikter, for eksempel i forhold til sosial læring og forebygging av utagerende og internalisert problematferd
- Programmer er ikke et mål i seg selv, men et virkemiddel for å utvikle praksis gjennom kompetansestyrking og miljøutvikling,

Forebyggende innsatser i skolen

Rapport fra forskergrupper oppnevnt av
Utdanningsdirektoratet og Sosial- og helsedirektoratet
om problematferd, rusforebyggende arbeid,
læreren som leder og implementeringsstrategier

Sosial- og helsedirektoratet

Utdanningsdirektoratet

Selv om programmet gir et unikt bidrag til endring, betyr det ikke at forhold som praktikernes kompetanse og samarbeidet med barn og familier er uviktig.

Evidensbaserte programmer har sin legitime og viktige plass i et kunnskapsdrevet tjenestesystem. De er ikke universalløsninger, men øker sannsynligheten for at problemer forebygges eller reduseres hos barn og unge.

Navn på program	Innsatsområde	Målgruppe
Aggression Replacement Training (ART)	Sinnekontroll og sosiale ferdigheter	Elever som viser/står i fare for å vise atferdsproblem
Connect (Respekt)	Atferdsproblemer	Alle elever i grunnskolen
De utrolige årene (Webster-Stratton)	Atferdsproblemer	Elever som viser/står i fare for å vise atferdsproblem i barnehagen og på småskoletrinnet.
Du og jeg og vi to	Sosial kompetanse	Alle barn i barnehage og elever på småskoletrinnet
LP-modellen (Læringsmiljø og Pedagogisk analyse)	Atferdsproblemer og læringsmiljøet i skolen	Alle elever i grunnskolen
Olweus-programmet	Mobbing	Alle elever i grunnskolen
PALS (Positiv atferd, støttende læringsmiljø og samhandling i skolen)	Atferdsproblemer	Alle elever/elever som viser/står i fare for å vise atferdsproblem
Unge & Rus	Rusforebygging med vekt på alkohol	Alle elever på ungdomstrinnet samt foreldre
VÆRRøykFRI	Holde unge røykfrie	Alle elever på ungdomstrinnet
ZERO	Mobbing	Alle elever i grunnskolen/elever som er involvert i mobbing
Zippys venner	Sosial kompetanse og emosjonelle vansker	Alle elever på 1. trinn i grunnskolen

Det rekker ikke med strukturerte program

- Skoler er godt egnet som forebyggende arenaer fordi de når praktisk talt alle barn,
- Sosiale ferdigheter og kompetanse læres og utvikles gjennom strukturert og autentisk læring, blant annet modell læring,
- Det er viktig å understreke at læring av sosial kompetanse påvirkes av miljøet den forekommer i – en kan ikke "kurse" barn og unge til å bli sosialt kompetente, - miljøendringer er også nødvendig.

Sosial kompetanse og sosial læring hos barn og unge

- Sosial kompetanse og ferdigheter er grunnleggende viktig for etablering av vennskap og sosiale relasjoner, men også for mestring av rollen som elev, familiemedlem, arbeidstaker, kollega og samfunnsmedlem,
- Sosial kompetanse og sosiale ferdigheter bidrar til at barn og unge mestrer viktige utviklingsoppgaver knyttet til vennskap, skoleprestasjoner, sosial tilpasning, personlig integritet, trivsel og livskvalitet,
- Sosial kompetanse og sosiale ferdigheter virker forebyggende på en lang rekke problemer knyttet til internalisert og eksternalisert problematferd, til utviklingsforstyrrelser og funksjonshemninger,
- Vi har i dag langt mer kunnskap om læring og utvikling av sosiale ferdigheter enn det vi har omsatt i forebyggende og behandlingsrettede tiltak.